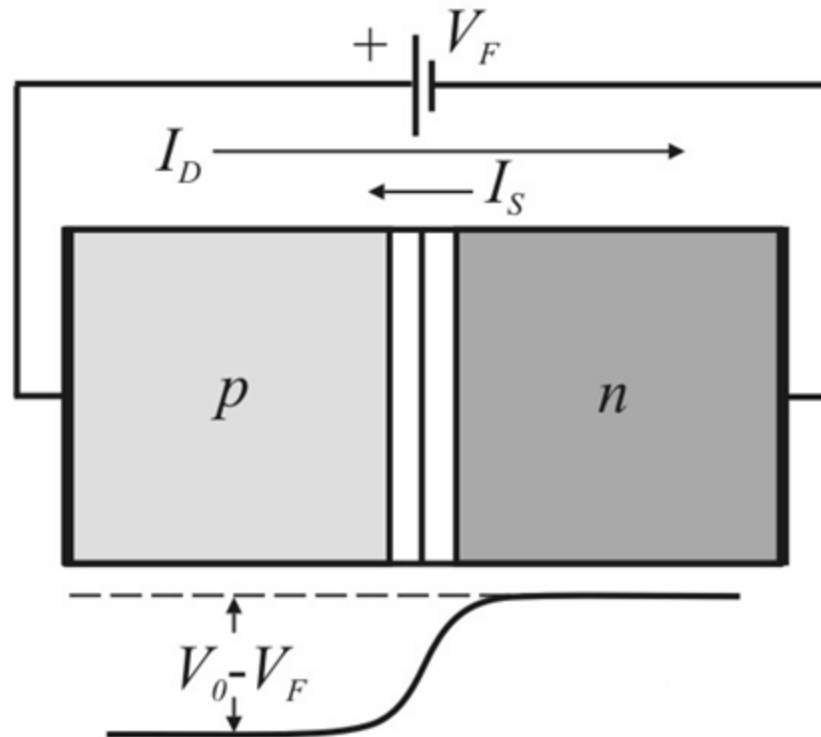

Osnovi analogne elektronike

prof. Dr Nenad Jovičić

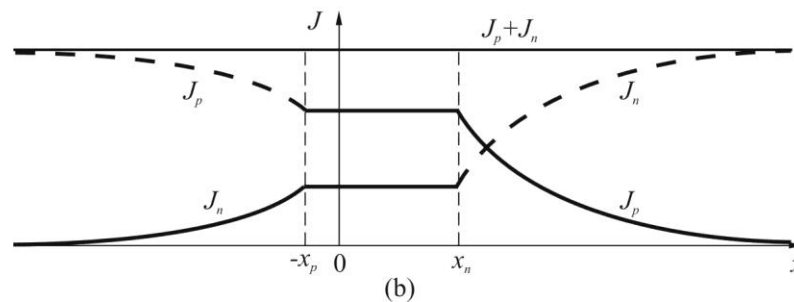
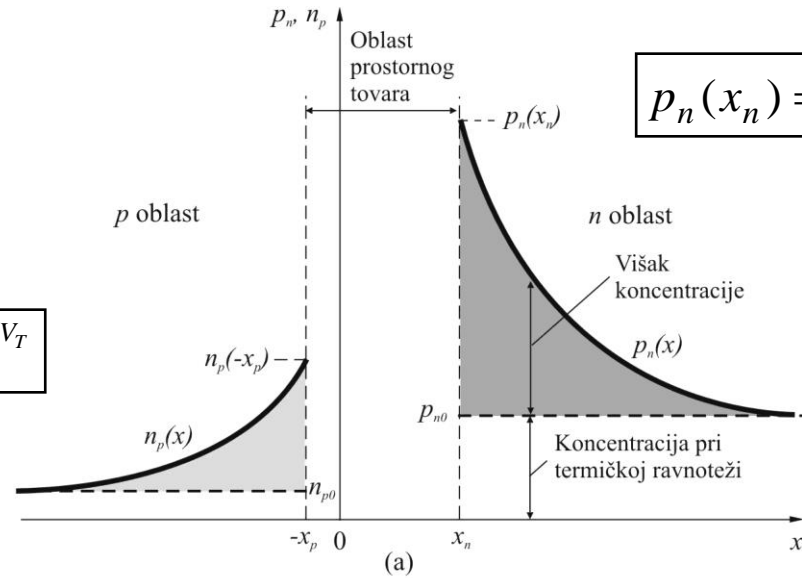
nenad@etf.rs

Direktno polarisan PN spoj

Direktno polarisan PN-spoj

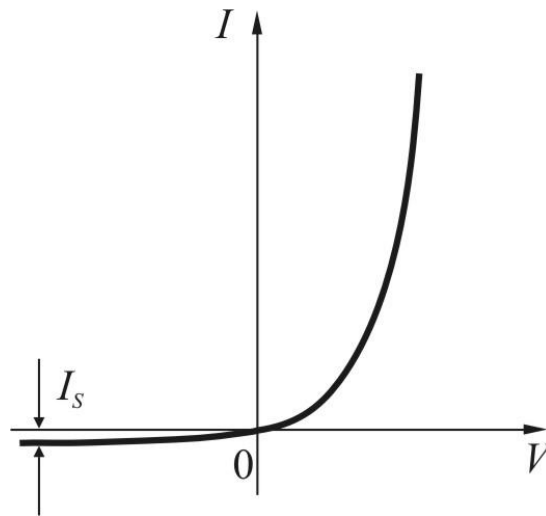
$$n_p(-x_p) = n_{p0} e^{V/V_T}$$

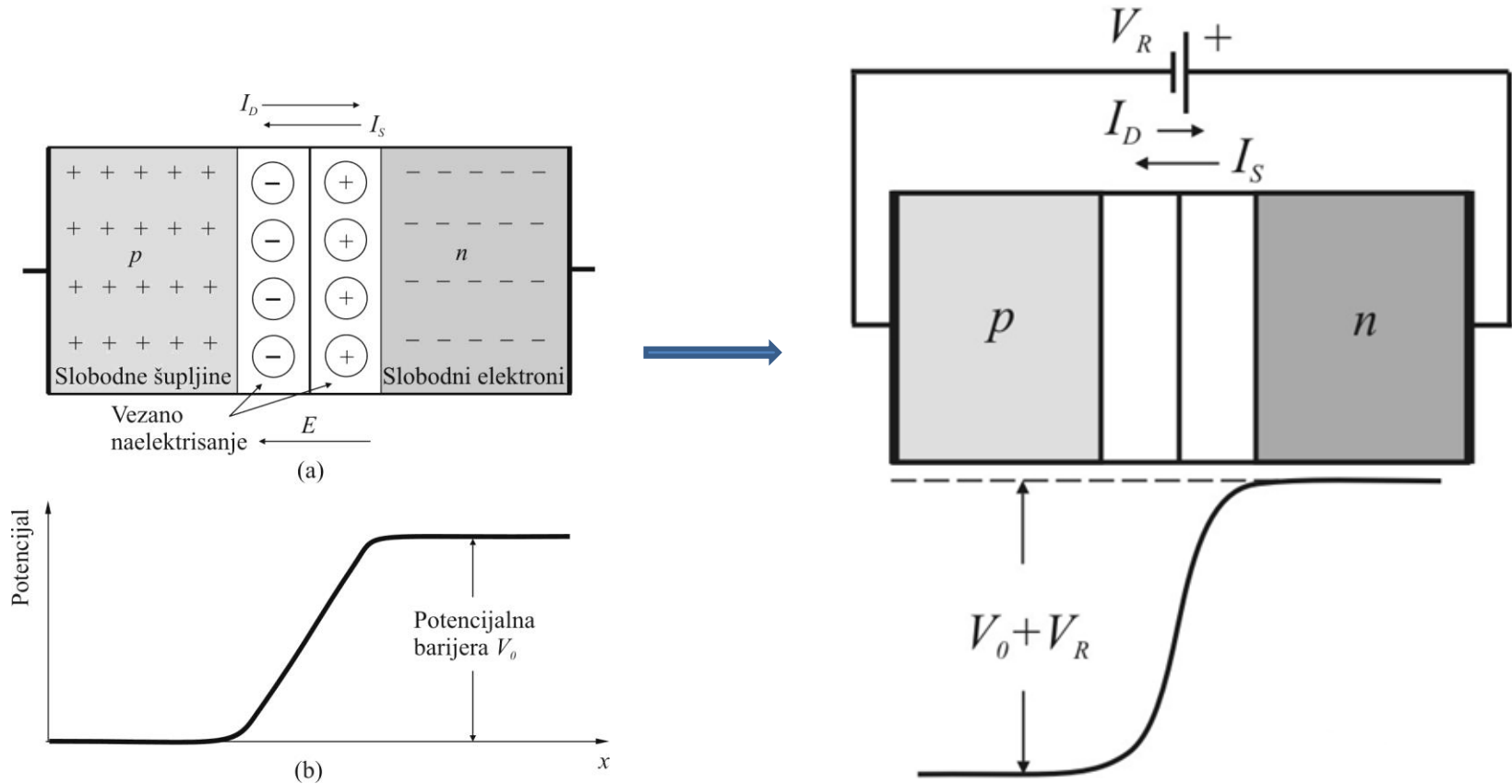
$$J = J_s (e^{V/V_T} - 1)$$

$$I = I_s (e^{V/V_T} - 1)$$

Struja direktno polarisanog PN spoja

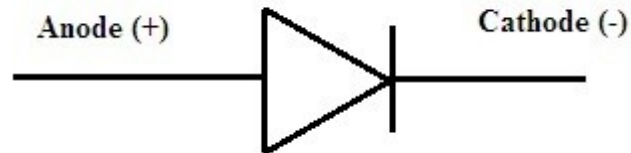

Inverzno polarisan PN spoj

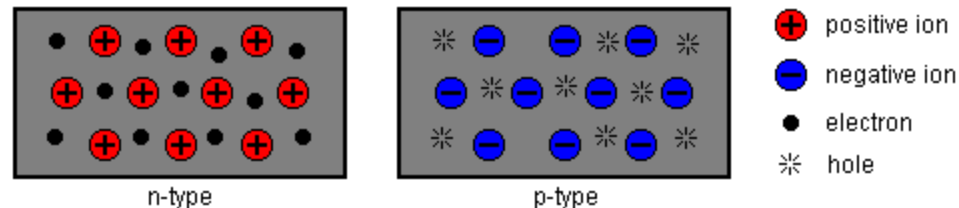

Šta je najbitnija osobina PN spoja?

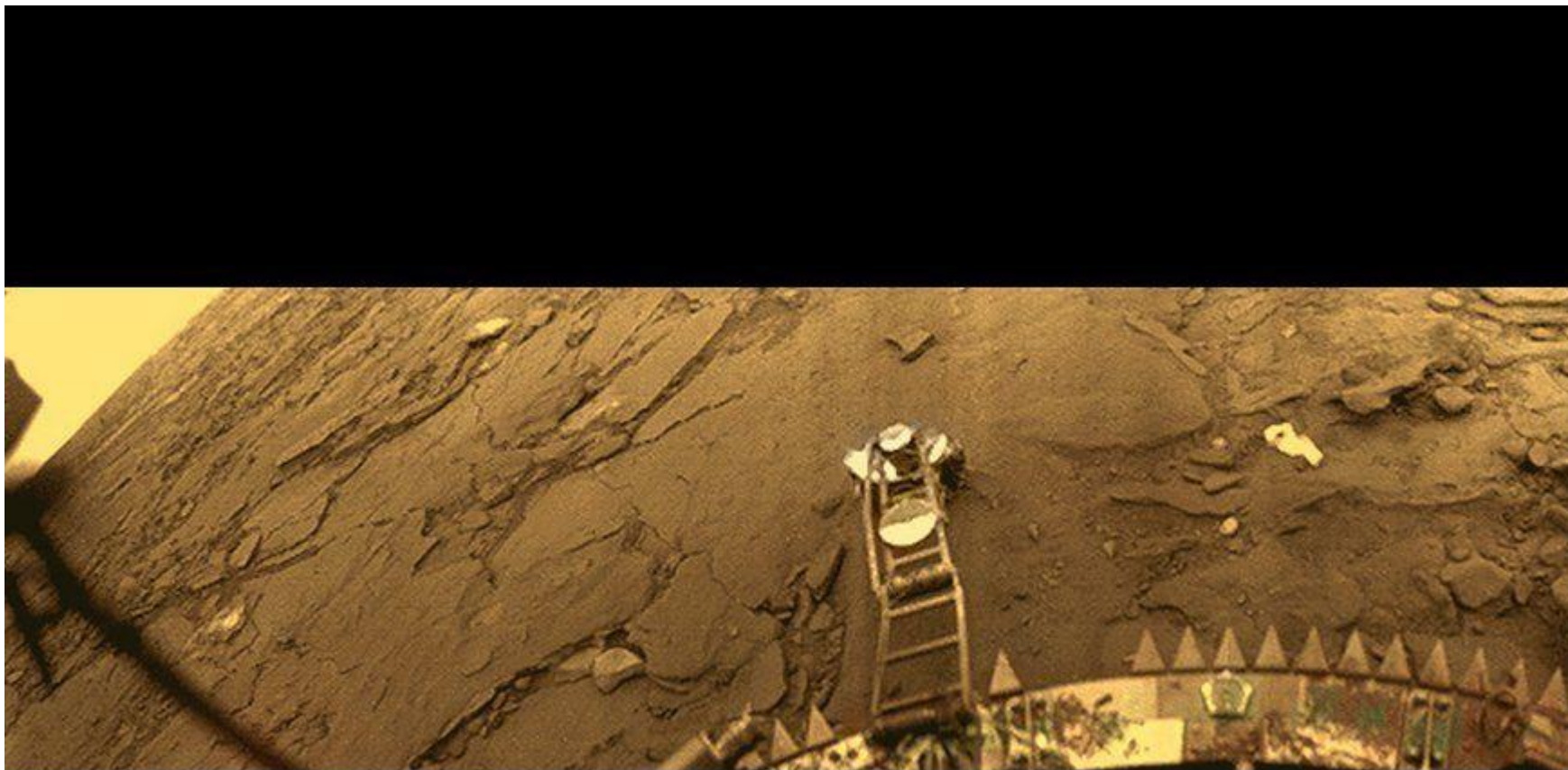
- Šta je najbitnija osobina PN spoja?

- Kako se to postiže?

Hoće li Si PN spoj funkcionisati ovde?

Ostali poluprovodnici

Ge 0.7eV, Si 1.1eV, GaAs 1.4eV, SiC 3.3eV, Diamant 5.4eV

Periodic table of the elements

group 1*

period

18

2

13 14 15 16 17

10

9

8

7

6

5

4

3

2

1

Alkali metals
Alkaline-earth metals
Transition metals
Other metals
Other nonmetals

Halogens
Noble gases
Rare-earth elements (21, 39, 57–71) and lanthanoid elements (57–71 only)
Actinoid elements

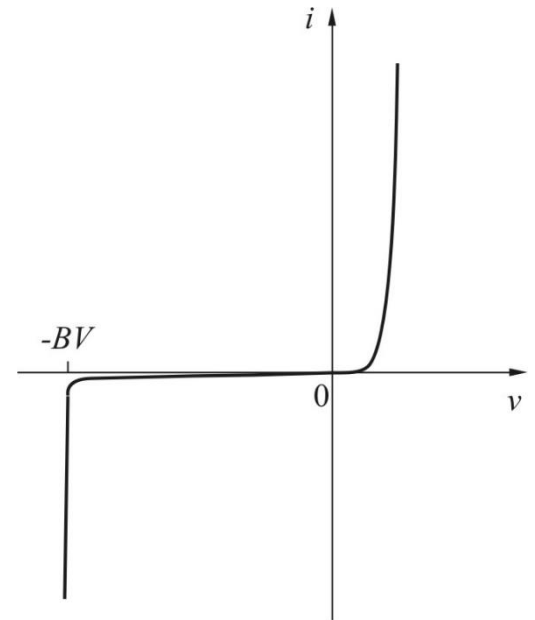
1	2												13	14	15	16	17	18
1	2											13	14	15	16	17	18	
3	4											5	6	7	8	9	10	
11	12	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	
37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	
55	56	57	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	
87	88	89	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	
lanthanoid series 6		58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71			
actinoid series 7		90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103			

*Numbering system adopted by the International Union of Pure and Applied Chemistry (IUPAC). © Encyclopædia Britannica, Inc.

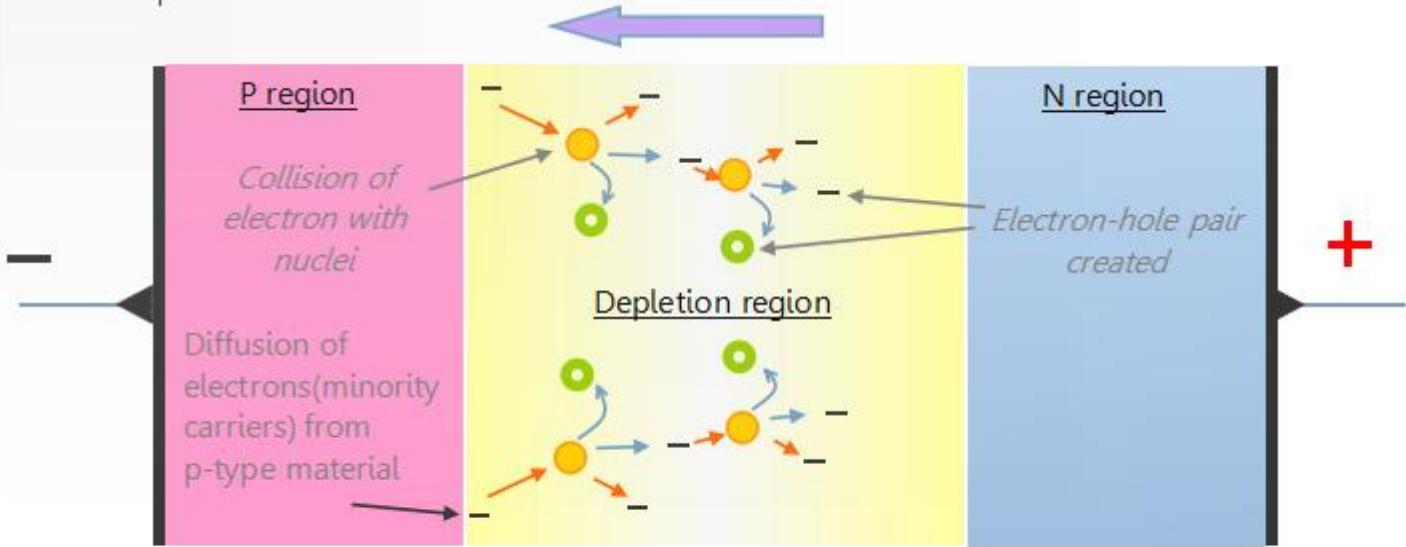

Proboj PN spoja

- Proboj se javlja pri inverznoj polarizaciji PN spoja
- Ako se napon poveća iznad neke vrednosti dolazi do naglog povećanja struje, i PN spoj ulazi u oblast proboja
- Napon pri kome PN spoj ulazi u proboj naziva se probojni napon, BV (breakdown voltage)

Lavinski proboj

Avalanche breakdown

Lavinski proboj

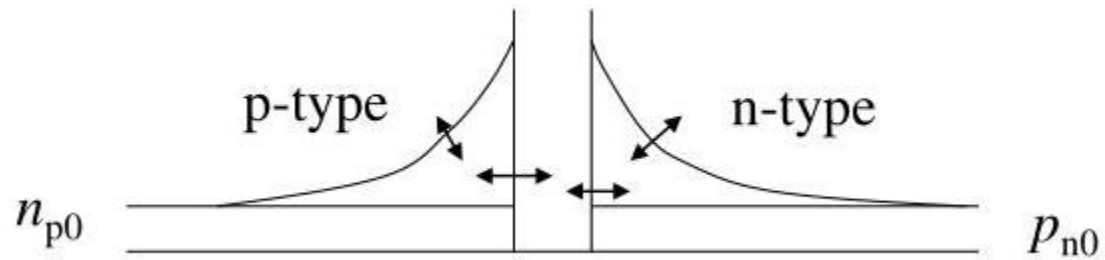
- Visok inverzni napon polarizacije stvara jako el.polje
  - najjače na samom spoju, u oblasti prostornog tovara
  - Ubrzavaju se manjinski slobodni elektroni, koji se sudaraju sa nepokretnim atomima u oblasti prostornog tovara
  - Ako je energija manjinskog nosioca dovoljna, dolazi do raskidanja veze jezgra i valentnog elektrona
    - Stvaraju se parovi elektron-šupljina
    - Pod dejstvom jakog polja i ovi nosioci mogu da sudaranjem generišu nove nosioce, struja raste, o dolazi do proboja.

Zenerov proboj

- Ako je koncentracija primesa velika, do proboja dolazi i pri manjim naponima inv. polarizacije.
  - U oblasti prostornog tovara unutrašnje polje „čupa“ (tunelski efekat) elektrone iz kovalentnih veza, što stvara struju proboja.
    - Više dopiran poluprovodnik, veća verovatnoća izvlačenja elektrona iz atoma, probojni napon niži
- Zenerov proboj $BV < 5V$,lavinski proboj $BV > 7V$

$$BV \sim \left(\frac{1}{N_d}, \frac{1}{N_a} \right)$$

Kapacitivnost i dinamička otpornost PN spoja

Kapacitivnost i dinamička otpornost PN spoja

- PN spoj ima usmeračko svojstvo, provodi kada je direktno polarisan, ne provodi kada je inverzno polarisan.
- Kada se PN spoj izloži promenljivom naponu, ponaša se kao da sadrži kapacitivnost,
- Kapacitivno ponašanje zbog
  - Postojanja oblasti protornog tovara pri inverznoj polarizaciji
  - Uspostavljanje raspodele viška slobodnih nosilaca pri direktnoj polarizaciji
- Zato se definišu kapacitivnost oblasti prostornog tovara i difuziona kapacitivnost

Kapacitivnost oblasti prostornog tovara

- **Kapacitivnost oblasti prostornog tovara**
- Kod inverzne polarizacije, obrazuje se oblast prostornog tovara. Ako se napon inverzne polarizacije V_R menja, menja se širina oblasti w , pa samim tim i količina vezanog naelektrisanja, $dV \rightarrow dQ_t$
- Ekvivalentna kap. oblasti prostornog tovara: $C_t = \frac{dQ_t}{dV}$
- Odgovara pločastom kondenzatoru sa pločama površine A na rastojanju l , $C_t = \varepsilon \frac{A}{w}$
- ε je dielektrična konstanta silicijuma, $w \sim \sqrt{\frac{v}{N_d}}$ ako se uzme da je $N_a \gg N_d$, p strana mnogo više dopirana (p^+)

Difuziona kapacitivnost

– Difuziona kapacitivnost

– Pri promeni napona direktne polarizacije menja se koncentracija sporednih nosilaca sa obe strane spoja.

- Kretanje difuzijom, potrebno vreme da se višak akumulira

– Analogno punjenju i pražnjenju kondenzatora, ekvivalentna kapacitivnost direktno polarisanog pn spoja:

$$C_d = \frac{dQ}{dV}$$

– $dQ = \tau_T di$, τ_T je srednje vreme preleta ($\sim \tau_p, \tau_n$), i struja pn spojna ($i_p + i_n$)

Difuziona kapacitivnost

- **Difuziona kapacitivnost**

- $dQ = \tau_T di$, τ_T je srednje vreme preleta ($\sim \tau_p, \tau_n$), i struja pn spojna ($i_p + i_n$)

- $$C_d = \frac{\tau_T di}{dv} = \frac{\tau_T}{\frac{dv}{di}} = \frac{\tau_T}{r_d}$$

- r_d dinamička otpornost pn spoja